

(איכה ג לח) מפי עליון לא תצא הרעות והטוב. ואם קדם דאתין לעלמא, אתגזר עליהו למהוי צדיקים או רשעים או בינוניים, לא הוה עתיד למהוי לון אגרא ועונשא, ולא הוה ליה לנביא למימר לון (מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, ולא הוה לון למארי) מתניתין למימר, הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

(ועתה ישראל וגו' כי אם ליראה), ובפסוק אחר כתוב (איוב א) מפי עליון לא תצא הרעות והטוב. ואם קדם שפאו לעולם נגזר עליהם להיות צדיקים או רשעים או בינוניים, לא היה עתיד להיות להם שכר וענש, ולא היה לנביא לומר להם (מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, ולא היה להם לבעלי) משניות לומר הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

אמר רבי שמעון, השאלה הזו עמקה, ונחלקו בה הקדמונים, ורבים פשלו בה, משום שלא הגיעו לעמק הסוד. על הנביא נאמר הפסוק הזה (ירמיה א) בטרם אצרך בבטן ידעתיה. וזה סוד הכל צפוי והרשות נתונה. הרי הדברים הללו סתומים, ולא מתגלים אלא כמה שפארו רבותינו, מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, הוא מצרפה למעשה.

מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא למעשה, או ליפנא מהכא דקדם דאתיא לעולם, צלי בגינה ושוי מחשבתה ביה בשעתא דזווגא, ובגין דא כתיב בטרם אצרך וכו' ובטרם וגו'. חד על דצלי בגינה קדם דאתא לעלמא. בגין דשוי מחשבתה ביה קדם יצירתה בבטן בשעתא דזווגא. ובגין דא בטרם אצרך בבטן ידעתיה ובטרם תצא מרחם וגו'. ובגין דאקדימת ליה בצלותא ובמחשבתה קדם יצירתה וקדם דנפק מרחם אמה איהו מנבא עתידות קדם דיתון לעלמא.

כל שפן קודשא בריך הוא דינדע כל דרין קדם דייתון לעלמא. דקדם דייתי כל בר נש לעלמא, קדם יצירתה מלאך ממנה על ההיא טפה, וקודשא בריך הוא גזיר עליה אם יהיה נביא או חכם או בעל מקרא ומשנה, או מארי הטפה ההיא, והקדוש ברוך הוא גזר עליו אם יהיה נביא

אמר רבי שמעון שאלתא דא עמיקא, ואפליגו בה קדמאי, וסגי אין פשלו בה. בגין דלא מטו לעומקא דרזא. על נביא אתמר האי קרא, (ירמיה א ה) בטרם אצרך בבטן ידעתיה. ורזא דא הכל צפוי, והרשות נתונה, הא מלין אלין סתימין, ולא אתגלין אלא במאי דאוקמוה רבנן, מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה. מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה.

מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, או ליפנא מהכא דקדם דאתיא לעולם, צלי בגינה ושוי מחשבתה ביה בשעתא דזווגא, ובגין דא כתיב בטרם אצרך וכו' ובטרם וגו'. חד על דצלי בגינה קדם דאתא לעלמא. בגין דשוי מחשבתה ביה קדם יצירתה בבטן בשעתא דזווגא. ובגין דא בטרם אצרך בבטן ידעתיה ובטרם תצא מרחם וגו'. ובגין דאקדימת ליה בצלותא ובמחשבתה קדם יצירתה וקדם דנפק מרחם אמה איהו מנבא עתידות קדם דיתון לעלמא.

כל שפן קודשא בריך הוא דינדע כל דרין קדם דייתון לעלמא. דקדם דייתי כל בר נש לעלמא, קדם יצירתה מלאך ממנה על ההיא טפה, וקודשא בריך הוא גזיר עליה אם יהיה נביא או חכם או בעל מקרא ומשנה, או מארי הטפה ההיא, והקדוש ברוך הוא גזר עליו אם יהיה נביא

בעל רוח הקדש, או מארי בת קול, דאִתְנַהֵיג בַּת קול בְּמִלּוּלָא דִּילֵיהּ, וַיִּמָּא הֶלְכָה כְּפִלוּנִי. או אם יהיה טפש. אָבֵל רָשַׁע וְצַדִּיק לֹא קָא גָזַר. אף על גב דְּאָבוּי עֵבֵד לִיהּ בְּמַחְשְׁבָה רַעָה, דְּעֵבֵד בִּיהּ מַעֲשֵׂה דְּעֵבֵד לִיהּ בְּנִדְהָ אוּ בְּעֵרִיּוֹת, או בְּגוּיָה אוּ בְּזוּנָה אוּ בְּשַׁפְתָּהּ.

אָפֵי עַל גַּב שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא יוֹדַע שְׁהוּא בֵּן רָשַׁע אוּ מְמַזְר קָדָם יְצִירְתּוֹ, לֹא צִנְהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא עַל אָבוּי לַעֲשׂוֹתוֹ בְּעֵרִיּוֹת אוּ בְּנִדְוֹת, שְׁהָרִי צִנְהּ בּוּ בַּתּוֹרָה עַל הָעֵרִיּוֹת וְעַל הַנְּדוּת, זְהוּ שְׁפָתוֹב וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדְת טְמֵאָתָה לֹא תִקְרַב.

וְזֶה הוּא שְׁנֵאֲמַר מִהֲנִבְיָא, מִפִּי עֲלִיּוֹן לֹא תֵצֵא הַרְעוֹת וְהַטּוֹב. מַה זֶה הַרְעוֹת וְהַטּוֹב? אֵלָא כִּף הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לֹא גָזַר עָלָיו שְׂיִהִיָּה צַדִּיק וְטוֹב, אֵלָא קָדָם יְצִירְתּוֹ הוּא יוֹדַע אֵת מַחְשְׁבַת אָבוּי, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא מְצַרֵּף מַחְשְׁבָה טוֹבָה לְמַעֲשֵׂה. זֶה הוּא כֹּל אַחַד בְּפִרְט.

וּמִשּׁוּם זֶה הִפְלַ צְפוּי בְּמַחְשְׁבָה, שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא יוֹדַע אֵת מַחְשְׁבַתוֹ הַרְעָה, וְהַרְשׁוֹת נְתוּנָה לְאָדָם בְּמַעֲשֵׂה. וְאָדָם חָטָא בְּמַחְשְׁבָה וּבְמַעֲשֵׂה, וְגַרְם לְעוֹלָם שְׁנִדְבְּקוּ בְּעֵץ שֶׁל טוֹב וְרַע, וְהוּא חָזַר בַּתְּשׁוּבָה וְדָבַק בְּעֵץ הַחַיִּים. וּמִשּׁוּם שְׁכַל הַדּוֹרוֹת תְּלוּיִים בּוּ, וְהַתּוֹרָה שְׁנַתֵּן לוֹ, נִתֵּן לְמֹשֶׁה וְלְכָל יִשְׂרָאֵל. וְכָל הַדּוֹרוֹת הִרְאָה לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא דוֹד דוֹר וּפְרַנְסִיו, דוֹר דוֹר וּמְנַהֵיגוּ.

וּבְנֵינ לָנוּ שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא נִתֵּן לוֹ תּוֹרָה? זְהוּ שְׁכַתּוֹב אֲזַי רָאָה וַיִּסְפְּרָה הַכִּינָה וְגַם חִקְרָה וַיֹּאמֶר לְאָדָם. אֲפֵלוּ הַשְּׂדִים וְהַמְזִיקִים יֵצְאוּ מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ פִקְד עוֹן אָבוֹת עַל בְּנֵים - אֵלוּ שְׁמַעֲשֵׂה

רוח הקדש, או מארי בת קול, דאִתְנַהֵיג בַּת קול בְּמִלּוּלָא דִּילֵיהּ, וַיִּמָּא הֶלְכָה כְּפִלוּנִי. או אם יהיה טפש, אָבֵל רָשַׁע וְצַדִּיק לֹא קָא גָזַר. אף על גב דְּאָבוּי עֵבֵד לִיהּ בְּמַחְשְׁבָה רַעָה, דְּעֵבֵד בִּיהּ מַעֲשֵׂה דְּעֵבֵד לִיהּ בְּנִדְהָ אוּ בְּעֵרִיּוֹת, או בְּגוּיָה אוּ בְּזוּנָה אוּ בְּשַׁפְתָּהּ.

אָפֵי עַל גַּב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא יוֹדַע דְּהוּי בֵּן רָשַׁע אוּ מְמַזְר קָדָם יְצִירְתָּהּ, לֹא מְנִי קוּדְשָׁא בְּרִיף עַל אָבוּי לְמַעֲבַד לִיהּ בְּעֵרִיּוֹת אוּ בְּנִדְוֹת, דְּהָא מְנִי בִּיהּ בְּאוֹרִיתָא עַל הַנְּדוּת וְעַל הָעֵרִיּוֹת. הָדָא הוּא דְּכָתִיב (ויקרא יח ט) וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדְת טְמֵאָתָה לֹא תִקְרַב.

וְהָאִי אִיהוּ דְּאָמַר נְבִיא מִפִּי עֲלִיּוֹן לֹא תֵצֵא הַרְעוֹת וְהַטּוֹב. מַאי הַרְעוֹת וְהַטּוֹב, אֵלָא הַכִּי קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא לֹא גָזַר עָלָהּ דִּיהִיא צַדִּיק וְטוֹב. אֵלָא קָדָם יְצִירְתָּהּ הוּא יוֹדַע מַחְשְׁבָה דְּאָבוּי. וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא מַחְשְׁבָה טוֹבָה מְצַרְפָּה לְמַעֲשֵׂה. הָאִי אִיהוּ כֹּל חַד בְּפִרְט.

וּבְנֵינ דָּא הִפְלַ צְפוּי בְּמַחְשְׁבָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא יוֹדַע מַחְשְׁבַתָּהּ בִּישָׂא. וְהַרְשׁוֹת נְתוּנָה לִיהּ לְאָדָם בְּמַעֲשֵׂה. וְאָדָם חָב בְּמַחְשְׁבָה וּבְעוֹבְדָא, וְגַרְם לְעֵלְמָא דְּאִתְדְּבְּקוּ בְּאִילָנָא דְּטוֹב וְרַע, וְאִיהוּ חָזַר בְּתִיּוֹבְתָא וְאִתְדְּבַק בְּאִילָנָא דְּחַיִּי.

וּבְנֵינ דְּכָל דְּרִין בִּיהּ תְּלִין, וְאוֹרִיתָא דִּיהֵב לִיהּ, יְהֵב לְמֹשֶׁה וְכָל יִשְׂרָאֵל וְכָל דְּרִין אַחֲזִי לִיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא דוֹר וּפְרַנְסִיו, דוֹר דוֹר וּמְנַהֵיגוּ.

וּבְנֵינ לָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא יְהֵב לִיהּ אוֹרִיתָא, הָדָא הוּא דְּכָתִיב (איוב כח ז) אֲזַי רָאָה וַיִּסְפְּרָה הַכִּינָה וְגַם חִקְרָה וַיֹּאמֶר לְאָדָם. אֲפֵלוּ שְׂדִין וּמְזִיקִין דְּנִפְקוּ מִנָּה. וְהָאִי אִיהוּ (דברים כד טז) פִּקְד

אבותיהם בידיהם. ולא יומתו
אבות על בנים, ובנים לא יומתו
על אבות - אלו שמעשה אבותם
לא בידיהם.

וְרָא עוֹד, אֵלֶּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לא אמר שְהִרְאָה לְאָדָם, וְלֹא
לְאַבְרָהָם, וְלֹא לְשׁוּם נְבִיא, אֵלֶּא
דוֹר דוֹר וְדוֹרְשׁוֹ וְכוּ'. וְלֹא אָמַר
שְהִרְאָה לֹא צְדִיקִים אוֹ רְשָׁעִים אוֹ
בִּינוּנִיִּים, וְלֹא שְׁגָזַר עֲלֵיהֶם
לְהִיּוֹת צְדִיקִים אוֹ בִּינוּנִיִּים אוֹ
רְשָׁעִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, אַחַר
שְהִרְאָה לוֹ דוֹר דוֹר וּפְרַנְסִיו, דוֹר
דוֹר וּמְנַהֲיָיו, וְדַאי הִפִּיר בְּהֶם
אִם הֵם צְדִיקִים אוֹ רְשָׁעִים אוֹ
בִּינוּנִיִּים! אָמַר לוֹ, כִּף הוּא וְדַאי,
אֲבָל סוּד הַדְּבָר עֲמַק, הַנְּסַתְרַת
לֵה' אֱלֹהֵינוּ.

בִּנְתִּים אוֹתוֹ הַנְּזַק הַעֲלִיּוֹן הַזְּמַן
אֲלֵיהֶם וְאָמַר לָהֶם, בְּמָה
עֲסַקְתֶּם? סָחוּ לוֹ הַמַּעֲשֶׂה. אָמַר
לָהֶם, וְדַאי שְׁתוּרָה נִכְרָאָה אֲלֵפִים
שְׁנָה קִדְם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם, וּבָה
הִרְאָה לְאָדָם הִרְאִישׁוֹן דוֹר דוֹר
וְדוֹרְשׁוֹ וְכוּ', וּבָה הִרְאָה
לְאַבְרָהָם אִף כִּף מָה שְׁפָתוֹב בּוּ.
וּמְשׁוּם זֶה וַיִּשְׁמַר מִשְׁמֵרְתִּי
מִצּוֹתַי חֲקוּתִי וְתוֹרַתִּי. וּבָה נִמְלַךְ
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְרָא אֶת
הָעוֹלָם.

וּנְשַׁמּוֹת הַצְּדִיקִים אֲפִלוּ כִּף נִמְלַךְ
בְּהֵן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְרָא
הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב בְּרֵאשִׁית,
וְאִין רֵאשִׁית אֵלֶּא תוֹרָה, וְאִין
רֵאשִׁית אֵלֶּא נְשִׁמָּה. וְהַתוֹרָה
טְפִלָּה לְנִשְׁמָה, מְשׁוּם שְׁשִׁבַת
שְׁקוּלָה כְּנִגְדַּת כָּל הַתוֹרָה כְּלָה,
וּמְחַלְלִים אוֹתָהּ בְּשִׁבְלֵי נְשִׁמַּת
אָדָם שְׁלֹא תִצָּא מִמֶּנּוּ קִדְם זְמַנּוּ.
וְהַנְּשִׁמָּה הַזֶּה הִיא נְבוֹאִית בַּה
נִבְרָא הָעוֹלָם, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שְׁלַח אוֹתוֹ בְּכָל דוֹר וְדוֹר לְהַגִּין

עוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים. אֲלִין דְּמַעֲשֶׂה אָבוֹהוֹן
בִּידֵיהוֹן. (שְׁמוֹת כ ה) וְלֹא יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים
וּבָנִים לֹא יוֹמְתוּ עַל אָבוֹת, אֲלִין דְּעוֹבְדָא
דְּאָבוֹהוֹן לָאוּ בִּידֵיהוֹן.

וְרָא עוֹד אֵלֶּא דְלֹא אָמַר דְּאַחֲזִי לִיהַ קוּדְשָׁא
בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם, וְלֹא לְאַבְרָהָם, וְלֹא
לְשׁוּם נְבִיא, אֵלֶּא דוֹר דוֹר וְדוֹרְשׁוֹ וְכוּ', וְלֹא
אָמַר דְּאַחֲזִי לִיהַ צְדִיקִים אוֹ רְשָׁעִים אוֹ
בִּינוּנִיִּים, וְלֹא דְגָזַר עֲלֵיהוּ לְמַהֲוִי צְדִיקִים אוֹ
בִּינוּנִיִּים אוֹ רְשָׁעִים. אָמַר לִיהַ רַבִּי יוֹסִי בְּתַר
דְּאַחֲזִי לִיהַ דְּרָא דְרָא וּפְרַנְסִיהַ, דְּרָא דְרָא
וּמְנַהֲיָהּ וְדַאי אֲשַׁתְּמוּדַע בְּהוֹן אִי אֲנוּן
צְדִיקִים אוֹ (דף קמב ע"א) רְשָׁעִים אוֹ בִּינוּנִיִּים.
אָמַר לִיהַ הַכִּי אִיהוּ וְדַאי, אֲבָל רְזָא דְמַלְךָ
עֲמַק (דְּבָרִים כט כח) הַנְּסַתְרַת לֵה' אֱלֹהֵינוּ.

אֲדַהֲבִי הַהוּא סְבָא עֲלָאָה אֲזִדְמִן לְגַבְיָהּ וְאָמַר
לוֹן, בְּמֵאִי עֲסִיקְתּוּ סָחוּ לִיהַ עוֹבְדָא.
אָמַר לוֹן וְדַאי אוֹרִיתָא אֲתַבְּרִיאַת תְּרִי אֲלֵפִי
שְׁנִין קִדְם דְּאֲתַבְּרִי עֲלִמָא, וּבָה אַחֲזִי לְאָדָם
הִרְאִישׁוֹן דוֹר דוֹר וְדוֹרְשׁוֹ וְכוּ', וּבָה אַחֲזִי
לְאַבְרָהָם אוֹף הַכִּי. מֵאִי דְכְּתִיב בֵּיהַ. וּבְגִין דָּא
(בראשית כו ה) וַיִּשְׁמַר מִשְׁמֵרְתִּי מִצּוֹתַי חֲקוּתִי
וְתוֹרַתִּי. וּבָה נִמְלַךְ קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא וּבְרָא
עֲלִמָא.

וּנְשַׁמְתְּהוֹן דְּצְדִיקִיא אוֹף הַכִּי נִמְלַךְ בְּהוֹן
קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא וּבְרָא עֲלִמָא.
הַדָּא הוּא דְכְּתִיב בְּרֵאשִׁית, וְאִין רֵאשִׁית אֵלֶּא
תוֹרָה. וְאִין רֵאשִׁית אֵלֶּא נְשִׁמָּה. וְאוֹרִיתָא
טְפִלָּה לְנִשְׁמָה, בְּגִין דְּשִׁבַת שְׁקִיל כְּנִגְדַּת כָּל
הַתוֹרָה כְּלָה, וּמְחַלְלִין לִיהַ בְּגִין נְשַׁמְתָּא דְּבַר
נִשׁ דְּלָא תְּפוּק מִנָּה קִדְם זְמַנָּה.

וְאִיהִי נְשַׁמְתָּא דָּא נְבוֹאוֹת בַּה נִבְרָא עֲלִמָא,

וְקוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא שְׁלַח לִיהַ בְּכָל דְּרָא וְדָרָא לְאַגְנָא עֲלוּי וְלִמְסַבֵּל